

خواجه مستشار سابق سفراء سلطنت سابقه من احمد رشيد بك افندي طرفندن ارسال اولمشور .

تاریخ عثمانی ایچون

بعض وثائق [۱]

احمد جودت بك افندی

کندیجه زده بینه بروسيله قاطیغ ظهور اولدیکندن
آلمانلار ایسه مرصع نغل روژی وداعنامه فی تقدیمده
وبره جکارندن بوسيله مرصع التون قوطی ایله کندی
شواکی مامامه به قارشو... بک حضور ایبراطوری به
جنتقی وسيله قاطیغ ایله ماهداتک امضاسی وسيله سنی

آیری آیری اعمال ایشکی فولای بولوروم... [۴]

بز ترکار بیژانس ، استانبولی ، قوشاتوب
زورلادیغوز وقت روم باباسلری بر ایکنه نك
کوزندن قاج بیک ملا کک نك کچه چکنی ، کچه بیله چکنی
حساب ایدوب طورورلومش . دشمن بز قوتلی
برمنکنه به آلوب صیقه شد بر دینی هسکامده بزده
ایشته بویه جه بروسیا قرائک نشانلری کندیزه
مشغله خاص ایدمشدک... بز بو حاله کیم کتیردی؟
دشمنی ، کندیزه؟ سؤالنه آرتق جسور
اولامده دیهلم که : « بز ، کندیز ! »

باشانک مکتوبیک صوکنجی فقره سنی اونوما.
ملی م : « التون ایقت مدالیه کزی تبریک ایدوم [۷]
تبریک کز یزاده آمرلرده کی نیت تظلیفندن طولایدر
پوقسه قورون دوپروس غران قوردونی نسبی
برتجی عیسی وی ایکنجی عثمانی (بیامم سزده
واری ؟) اعطاسنی دها طبیی بولند برودی [۸]
بومدالیه لک استعمالی عجیب اولمش اولدی کچنده
سقارت هیئت ایچون هنوز مظهر تصویب اولیان بر تظلیف
لسته سی عرض ایشدم بونده اونچنجی عیسی یازده به چم
بر کاتبه قوش ایقت مدالیه سی یازمدم شامسور
براندک [۹] بومدالیه بی بوندن اون ایکی سنه اول

آلمش اولدیغنی [۴] بالآخره اوکرئدم اوخیلی
صیقه ام . مع مافیہ کاتبک مدالیه سی ده دها
ظهور ایتدی . . . . برابن ۳ تونز ۱۹۱۷ .

بوشان مسأله سی بیخته علاوه ایدیه چک بر فقره
دهاوار . ویانه دن عودتمده (مارت ۱۹۱۸) خارجه
مستشارلری وکالتنه تعیین اولوندمدی . برکون ویانه دن ،
یشه اولیه نشان صرافیلیسی بر ذاندن بر مکتوب
آلدم . بونده بکا مالا دیوردی که : « معاهدات
حقوقیه مایسه سیله تماتی اوله جق عثمانی - اوستریا
نشانلری ماده سنی بر آن اول بیتیمک لازم در .
اوستریا لیرک لیسته سنی کونده بر بیورم ۴ بزم ایسته ده
بر آن اول ویانه به ایصال اولونورسه ایش اولوب
بیتره نیز اوستریا ایبراطورینک استانبولی زیارت
مناسبتیه فرانسوا ژوزف نشانک غران قروواسی
آلدیفکنز ایچون شیمدمی بالایلاس سزه آتج
حرب مدالیه سی وبره چک . . . . بوسوزلی
اوقونجه بالطبع عقلمه دورغوناق کندی . صحیفه بی
چویردم ، تاریخه باقم : « ۱۴ شباط ۱۹۱۹ »

بکا مغلوب ومضمحل اولمش بر حکومتمک حرب
مدالیه سی می وبره چکاردی ؟ ؛ بالایلاس کنندی می
غیب ایش ایدی ؟ . . . . پوقسه کنندی غیب ایدن

کندیجه غایه العایه جالب نظر عبرت بولدیغ
آلمان نشانلری دعواسی اوزاوب کیدیورم؛ چونکه
بو دعواده او آکلاشاماز احتراصات ابلهانه نك
تألیفی ممکن اولیور و بو دعوی حق باشاصرحومه
برچوق یازی یازد بر بیورم رسماً ، خصوصاً خیلی
صحیفه لر طولدی بر بیورم :

« عزیزم — سزکه حسبه حال ایچون محتاج
اولدیغنی ظن ایشدیکم خالیجه زمان وحضور فکری
بولامدیغمدن طولای جوابلری تأخیر ایدم کادیکم
مکتوبلر بکوزک بشه بالغ اولدیغنی شو مکتوبی یازمغه
باشلامدن اول بونلری بردها کوزدن کچیرمکه
قوار ویردیکم زمان کوردم طوغریسی بر آز
فضاه تسب ویا تذلک ویا همتسزک ایشتم بونلرک
ایکی ۱۹ شباط تاریخلی اولدیغنه کوره آتی ایدر
کتوب یازمامش اولیورم بوکا اوتاندم مقام
عذرتمه بیلیم که نه دیهیم دها ادبانه سی سکوت
بواسه کرک . »

صددن خارج کوروش شو مقدمه بی درجندن
مقدم حق باشانک نفسنه عطف ایشدیکی تصورلری
آنجق دوستلرینه قارشو کورلیدیکنی ، بزده مکتوب
جوانی ویرمامک نقیصه اخلاقیه سی عادت مستقره
دینه چک حاله ایکن باشانک الدینی مکتوبلری
ولو کج اولسون جوابلری وبرنجیه قدر کمال
اهتمامه عافظه ایشدیکنی کوسترمک در .

« بویالک مکتوبکوزده بحث اولتان مسألتک
جمله سنی غالباً زمان حل ایشدی نشانلر چقدی آلمانلرک
لسته سنی موسیو قیریکه تنظیم ایشمدی غالباً
اوزو بیوردیفکنز ذات اومیسانده در [۲] . بزم
قومیسون [۳] اعضا کتبه سنه ذیلا نظار نتیجه تنظیم
اولتان جدولی بر موجب امر خارجه به بردم
ایسه ده بعض قسملری مبالغه دن خالی بولادم
مثلا ایلک دفعه ده وکلایه ویرلمکده اولان واقعه
جاید وخیلی حاجی عادل بکاره ویرلمش اولان
برنجی نغل روژی بر نظارت مستشارینه یازلمش
ودیکر بر مستشاره موجود اولیان قورون
دوپروس غران قروواس [۴] اشارت ایدلمش

ایدی بو جدول هنوز چقدی بزم بویه کتیبلی
نشان ایستازه مقابل آلمانلرده دها جسم بر
جدول ویردیلم . اوده هنوز اراده سنی به
اقران ایشدی شناسیه و خارجه ناظر سابق
ولاحقنه احسان بیورلینی سفارته اوصرده تبلیغ
اولتان مرصع نشانلرده هنوز کادی برکت ویر .
سوفکه بوی تبلیغ اتمامشدم چونکه نشان اثنای
تبلیغده ویریلیر بر هدیه در وسکا آتیاً هدیه
ویره چک بولور تبلیغ عادت دکلد [۵] ، بصورتله
قومیسون خارجه عائد نشان سته لری هنوز آچقده
بولونیور بوراده ده صدراعظم باشانک بر لینی زیارتی
مناسبتیه . . . . بکه [۵] قورون دوپروسک برنجی
تسوس بر لکنکندن مصادرک معاهده دن طه لاف [۶]

تزییف و تحقیر انسانلر بولوغاز دکلد در بونلر
علیهنه سوبله نین بر سوزدن دیکر افراد قومک
قائله قارشو متأثر اولاسی لازم کل . . . بر معسر
انسانی مجرد شو ویا بودن و مدعبه ، ملت مالک
بولتی اعتباریه تعظیم ویا تحقیر ایلیسه چک قدر
حما که سز دکلم وایله اولادیغنی موسوی محبلرم
وایچنده بی پک ای طانیان ذانلرک بولندیغنی خاخالخانه
ارکانی بیایرلر . انسانلر فاللرینه باقیه برق وصف
اولورلر ، بن او « بعض موسویلر » « موسوی
وطن داشان محترم » دیه مژدم ، نته کم کنندی
عرقندن ، کنندی ملتندن ، کنندی دین و ملتهدن اولان

لسته سنی موسیو قریبکه تنظیم ایشمدی غالباً
 اوزو بیوردی بکن ذات اومیانده در [۲] . بزم
 قومیسون [۳] اعضا و کتبه سینه ذیلاً نظار نتیجه تنظیم
 اولنان جدولی بر موجب امر خارجیه به وردم
 ایسه ده بعض قسملری مبالغه دن خالی بولامد
 مثلا ایلك دفعه ده وکلايه و برآنکده اولان واقده
 جاوید و خلیل وحاجی عادل بکزه و برلمش اولان
 برنجی نغل روژ بر نظارت مستشارینه یازلمش
 و دیگر بر مستشاره موجود اولیان قورون
 دوپروس غران قروواس [۴] اشارت ایدلمش
 ایدی بو جدول هنوز جمعی بزم بویه کتبتلی
 نشان ایستامزه مقابل آلمانارده دهها جسم بر
 جدول و بر دلی . اوده هنوز اراده سینه به
 اقترا ایدی شانسیه و خارجیه ناظر سابق
 و لاحقنه احسان بیوردی سفارته اوصرده تبلیغ
 اولنان مرصع نشانارده هنوز کلدی برکت و بر
 سوئکه بوی تبلیغ ایتماشدم چونکه نشان اثنای
 تبلیغه و بریلیر بر هدیه در و سکا آتیا هدیه
 و بره جکم بولور تبلیغ عادت دکلد [۴] ، بو صورتله
 قومیسون خارجه عائد نشان سته لری هنوز آچقده
 بولونیور بوراده صدر اعظم باشانک بریلیر زیارتی
 مناسبه . . . بکه [۵] قورون دوپروسک برنجی
 و تیه سی و برلیر بکنده مشارالیک معاهده دن طولانی [۶]
 ذاتاً قورون دوپروس حامی اونی جینی تبلیغه مظهر
 معامله اولمی ماده سی تحت ایدی بو بایده ک
 اشعارات کزدن بشقه کندیسنگ مکتوبی و نظارتک
 تحریراتی دخی کلدی [۴] . حالبوکه آلمانلرک
 حقمده کی صورت معامله لری بویه بر ده مارشی
 (تشدت) [۶] تسبیل ایده جکم ماهیتده اولاماشدی
 صنه باشنده ایبراطور منفق سفارتلر هیأتی نشانله
 ناطیف ایشم و بومیانده بکا داخلیه ناظری ایکن
 آتش اولدیقم نغل روژ غران قوردوتی ترفیعا
 مذکور نشانک غران قروواسی و برمشدی بوندن
 سوکره معاهده وسیله سندنده بجمده اگر یکی
 نشان آلامش اولسه ایدم لسته ننگ باشنده اسمم
 بولنه جنی صورت نازکانه ده سویلندی ذاتاً بن
 کندی اسمی یازماشدم اوزمان مرصع نغل روژ
 و بره بیلیرلردی فقط سفارتدن زمان اشکا کده
 نغل نووار و برملری ایجاب ایشم اولوردی
 نغل نووار صدراعظم لره شخص اولدیغندن طبیی
 معاهده سببیه برشی و بره مدیلر سوکره شهزاده
 ضیاء الدین افندی ایله قرانگاه

آتش اولدیغی [۴] بالآخره اوکرندم و و خلی
 صیقلدم . مع مافیه کاتیک مدالیه سی ده ده
 ظهور ایتدی . . . برلین ۳ تموز ۱۹۱۷ .
 * * *
 بوشان مسأله سی بجمده علاوه ایدیله جک برقره
 دها وار . و یانه دن عودتمده [مارت ۱۹۱۸] خارجیه
 مستشارلری و کالته تعیین اولوندمدی . برکون و یانه دن
 یته اوبله نشان صرافیلیسی بر ذاتدن بر مکتوب
 آلدیم . بونده بکا مالا دیوردی کی : « معاهدات
 حقوقیه ملاحظه سیله تعاطی اوله جق عثمانی - آوستریا
 نشانلری ماده سنی برآن اول بیزیمک لازم در .
 آوستریا لیرک ایسته سنی کوندر بیزیم ۴ بزم ایسته ده
 برآن اول و یانه یه ایصال اولونورسه ایش اولوب
 بیزه سز آوستریا ایبراطورینک استانیولی زیارتی
 مناسبیه فرانسوا ژوزف نشانک غران قروواسی
 آلدیفکن ایچون شیمدی بالپلاست سزه آچق
 حرب مدالیه سی و بره جکم . . . بو سوژلری
 اوقوجیه باطرح عقلمه دورغوناق کلدی . صحیفه یی
 چویردم ، تاریخه باقدم : « ۱۴ شباط ۱۹۱۹ »
 بکا مغلوب و مضطرب اولمش بر حکومتنک حرب
 مدالیه سنی و بره جکلردی ؛ بالپلاست کنترلی
 غیب ایش ایدی . . . یوقسه کنندی غیب ایدن
 اودکلده . . . (مابعدی وار)
 ذیل . . . « تاریخ عثمانی ایچون بعض وئائی
 سیاسییه ننگ ایسان ۱۳۳۷ تاریخی « اقدام »
 نسخه سنده انتشار ایشم اولان قسمنده کی موسو
 یلردن باحث برجه یه مذکور قومه و برین اسملردن
 مقام تزییفنده استعمال معناد اولان برینک قوللاش
 بولنسی خاخاخانه ارکانجه تأثرله باعث اولمش
 و بوتأثرات راقم الحروفه ابلاغ قیلنمشدر »
 ۱۹۱۷ ده مأموریت فوق العاده ایله و یانه ده
 بولندیم صرده حتی باشا مرحومه کوندرمش
 اولدیم و « اقدام » ک مالف الذکر نسخه سنده
 قسماً نشر ایتدیکم مکتوب خاخاخانه ننگ براز دها
 دقت نظریته ناقل اولمش اولسه ایدی اکلاشایر .
 دی که موضوع بحث اولان تعمیر ۱۹۱۷ سته سنده
 و یانه ده کوردیکم ؛ بعض موسویلره معطوف و متصوردر ،
 بالعموم موسویلر مقصوده بولامش در . بناء
 علی ذلک ، تأثره محل بولونمازدی . تأثره محل
 بولونمازدی ، چونکه هر قوم ایچمشده شایان

تزییف و تحقیر انسانلر بولونماز دکلد در و بولر
 علیه سوبله نیلین بر سوزدن دیگر افراد قومک
 قائله قارشو متأثر اولماسی لازم گلر . . . برمش
 انسانی مجرد شو و یا بولدن و مذهبه ، ملتیه سالک
 بولتی اعتباریه تعظیم و یا تحقیر ایلیه جک قدر
 عاقله سز دکلم و اوبله اولاد یغنی موسوی محترم
 و ایچنده جنی پک ای طایان ذاکلرک بولندی خاخاخانه
 ارکانی بیلیرلر . انسانلر فاللرینه باقیله رقی وصف
 اولونور ، بن او « بعض موسویلر » « موسوی
 وطن داشان محترم » دییه ضرمد ، ته کم کندی
 عرقدن ، کندی ملتدن ، کندی دین و مذهبدن اولان
 وعین مکتوبده تعبیر عائله تزییف اولان بعض
 آچسافلرده « ترک وطن داشان محترم »
 دییه ضرمد ویدم : موسویلره عائد اولان
 تعبیر مبحث عنک مابعدیه ده خاخاخانه ننگ براز
 دها دقت نظریته ناقل اولمش اولسه ایدی بوده
 اکلاشایردی . . .
 متارکدن سوکره اورته به بر ازمی دعواسی
 چقیدی ؛ بونی اکلام ؛ برده روم دعواسی چقیدی ،
 بونی ده بر درجه به قدر اکلام و یا اکلام ایستدم . . .
 فقط برده بر قسم موسوی سخبان سابق بر موسوی
 دعواسی چیقاردیلر : طوغریسی بودعوائی هیچ اکلا .
 به مدم . حال بویه ایکن بو طاقم موسویلری بیله یا کش
 یوله صاعش ، طوغری بوله دونه جک ، صابرق ،
 کندیلرینه بو نظره کوره معامله ایتدم . فقط
 خاخاخانه ارکانه حرمت کامله ایله عرض ایدیم :
 او « بعض » موسویلره اوبله بر نظرله دخی
 باقه مازدم . برحق ، برانصاف وارددر ، که انکار
 و یا تصدیق حسیات دینی و ملیه به تابع اولاماز . . .
 ترک حکومته قارشو اخلاص و صداقت خلافتنه
 بر حرکتی کورمدیکم ایچون او بایده کی حسیاتی
 انکار ایتدیکم وهله عرفان و بصیرتیه تماماً ایمان
 و اعتماد ایتدیکم خاخاخانه ننگ ارکان محترمه سی ،
 اومارم که مسرودات آتفه یی مطالعه دن سوکره
 دفع تأثر ایلر و حقمده کی حسن نظری دیکشدر برضه
 قیزیل طوبراق - اخلامور فی ۱۲ ایسان سنه ۱۳۳۷
 ا . د . ر .
 * * *
 بویصاح شوسطرلری یازدندن سوکره پوسته ننگ
 کنیردی بو کونکی « اقدام » نسخه سنده « منتسبین
 طبدن بنحور حایف » امضاسیله نشر اولان « آچق
 مکتوب » ی اوقودم . بنحور حایف افندی
 حضرتلرینک معروضات سالقه یی مکتوبلرینه جوابیه
 صد بیوردی عرض حرمتله رجا ایلرم .
 ا . د . ر .

تاریخ عثمانی ایچون

بعض وثائق [۱]

۲۵۷ ۳۱۷۵

احمد هودت بك افندی

تکلیفی نه یایلم بلغاردن حتی یونانندن دایاق عیش بر دولتك لساننه یاقشیری طبیی بوبله بر شیبیتی فورین اوفیسه سویولوب کئدمه کولدریم فقط حال و زمانه غیر متناسب شیلر دوسیه ده بر بولسه ده ائی اولور مقصد معترض مقدرك اعتراض مقدرینه جواب حاضرلامق ایسه جوام بوئی تأمین ایدر امیدندیم - هرته ایسه بونلر ایشك قومیق جهت فقط اکر لورد اینیخ کوب ایله بودفه بعدالعدیل وجوده کله چك مقاوله فی ده امضا ایتزده انکلترا ایله بالجهله مذاکراتک ومقرراتک تعطیلی یولنه کیدرسه ک او وقت تراژیق جهت باشلايه چقدن بوکا جدا نأسف ایدرم بولماده لرده سزه برشی صورته بورلری صورسه لر مختابره ضرده ده زیاذه انسجام وانتظام حاصل اولوردی بونک فقدانندن بیگانه بر افلاهی کز می حس ابدیوروم . . .

لوندوره ۲۵ تشرین تانی ۱۹۱۳

خیر ، « باب عالی حقوق مساوری » نه بو ایشلرده کیسه برشی صورته یوردی ، یالکنز اکا ذکک ، بیغه ارباب اختصاصه ده برشی صوران یوقدی ؛ ناظرک اطرافنده ایشلری تبصیر وربا طریقیله سیوریلک ایسته بن « صره کاتیلری » کویا ترتیب ایدییورلردی . چالیشقان ، عزم پرور ، بیامدیکنی بیله نه صوروب او کرته بی نفسنه ذل صاباز بر صدر اعظمک غیبوتیله برینه بوخصلرک عکسی نفسنده موجود برذکک کلسی لوندوره مذاکراتی چیغیرندن چیقاردی . بواشکالات ، بوناخرات اولمسه ایدی مذاکره شواوقودیفکنز مکتوبدن اول حسن انجامه ایره بیلیردی . بومکتوب نه بیوک برعات اداریه منه ، بر مرض روحیمزه اشارت ایدر ! رأس حکومنده عینی فرقه بولندینی حالده بعض نظارت مقاملرنده تحول حصوله کلسی نه دن سهولتی صعوبته ، سرعتی بطائنه قلب ایله دون یولنده کیدن برایشی بوگون بر باد ایدییور؛ چونکه هر ناظر قورولش ماکنه بی بیاسه ده بیاسه ده کندی صرامنجه ایشلرک فالیقشوب اوتنه سی بریشی قیرنجیه قدر اوغراشیور . علم ، عرفان ، اختصاص ، تجربه : ناظرلرک ۱۹۰۸ دن برو آغز لردن « ناظر مسئول » نقراتی دوشیمان اولیای امورضک اوارات شخصیله قورشوسنده هیچ دره خارجه نظراننده « مرکز ثقلات » هرناظرک کیشدیکجه تبدیل مکان ایدر فقط نهایت الاصر « قام مخصوص » ده قرار بولور . نه ایچون ؛ چونکه ناظرلرده هرایشی بالذاته کورهک صرافتی وارنده اوواسی هروظیفه وصله

حیث صاحبی ارکانک ایشنه ناظرنامه قاریشه بیایره ایجابآده قاریشه بیلیر ، سلبآده قاریشه بیلیره مسائل جسمیه سیاسییه حقه ده امورسیاسیه مدیرعمومیسنک ، حتی مستشارک خبری اولم دن ، نوطه لر یازار ؛ مسائل جسمیه حقوقیه فی باب عالی حقوق مشاورلرک علم ورآئی خارجه ده تدقیق وانتاج ایلر . ایشته حقیقت نأسیسی هیچ بر ناظرک آکلادیفی ویاخود آکلایوب فقط طبعنه ملازم کوردیکی جهتمله حد صلاحیتی داخلنده طوق ایسته مدیکی « قام شخصی ص » ، « ب » اذکار حقه شخصی صیه ،

یوقاریده دیش ایدم ، که : « محمود شوکت باشانک ، اوبیوک انسانک ، جنوارلر لنده قتل اولمیشی ورفعت باشانک شدته افراط سیاستندن اجتناب خارجه ناظرلانی قبول ایتمه سی صدارت وخارجیه ناظرلانی سعیدعلیم باشا لنده برلشد برنجیه ایملر آنک نام وحسابنه اطرافنده کی کاتیلر لنده دوشدی . بونک نتیجه سی حق باشا مرحوم آتیده اوقوبه چکنز بر مکتوبنده سویلش در . « اومکتوب شودر : « برادرم افندم — قاج آیدر یازمی ایستدیکم مکتوبی آتیچ شمدی یازمه بیلیورم ایس . . . صوک کونلر ایچون برمقدارده اوزوتی مانع اولدی آرده ایکی مکتوب کزده کلدی افتره جواب یازمق ارزوسیده انضام ایتدیکی حالده اسباب اریبه بوکونه قدر نأخر ایتدی بردی الجراه شمدی یازبورم - خسته لکنزه اینانغش ایدم آتسه ده کی مذاکراتک اهمیتنه نظراً تناقض ایتیجه چککنزدن امین اولدینم کی ایتدیه چکار نه ن دخی امین ایدم ظن ایدرم صوک زمانلرده زیاده بورولدیکن لاهه ی لوندوره آتسه صره سیله صریح وصفندینی ایشلر استراحتیه احتیاج حاصل ایتدی واستراحتی ایسه استانبوله شهره مهرضده بونقی قابل دکل اونده اوطوره بیلمک ایچون خسته اولندن بیغه چاره یوق هرته ایسه انشاءالله شمدی عافیتده سیکز - آتسه مذاکراتی نصل بیتدی بیامم بوکی شیلری طبع ایدوب سفارته کوندرسه لرانی اولزی حقیقت سفیرلرض هیچ معاملات آلاماقله مشکل موقعده قابولر ظن ایدرسیم آتسه معاهده سی محرم برشی دکل استانبول معاهده سیده کذا بوکی شیلری کونی کونه طبع ایتدیرمک ایچون بر ترتیب بوله سیکز - صوک کونلر ایچون بر آرده اوزوتی دیدم حقم یوقی قرات ودجله صولزنده صبر سفائن ایچون لورد اینیخ کوب ایله بر مقوله مذاکره ایتدم ائی کوتورنه ایسه راپورله ۱۸ آغستوسده کوندردم بوبله برشی نهایت بر حقه ده ترجمه اولور بر هفته ده اوققور دوشونیاور بر هفته ده دوشونیاور یازیلان تبصیر اولور و کوندریلور دیک ایلول نهایتده جوابه انتظاره حقم وار اعتراض ایده چک نقطه ده وارسه بیلیدیریلور مذاکره ایدیلور حتی هپسی رد ایدلمسه زماننده کابرسه کیسه نک قیزمغه حتی اولساز ایلول کیدی تشرین اول کیدی فورین اوفیسدن هرکون صداسی بشقه درلو چیقان تبلیغاته معروض قالدق اولر بکا بن نظارتیه بزده طبیی آلدیفزه کوره وردک یته جواب یوق نهایت برنظار قوه بییونی تشکیلی خبری صوکره یته جواب یوق صوکننده سور ادوار غره بدین دیکر مذاکراتک طاقیه انقطاعی تبلیغ رسمیستی الدقندن صوکره جواب کادی هان مقاوله تک هر ماده سینه بر اعتراضنامه کویا که بز انکلیزله علیالساده بر استرحاک نتیجه سی اوله رق بر امتیاز ایشی نونوشیوروز . . .

مبای بزدن آلمسی یاقلاشدیفی خهین ایدیکم بر دولله مناسبه اعزازی اصلاح وسیع تصادیه سی طابلی طانی تأمین ایدرک حاکیت ارضیه منری تأمین

لورد اېچ کپ ايله بر مقاله مذاکره ایتدیم اینی کونورنه ایسه راپورله ۱۸ آغستوسده گوندردم بویله برشی نهایت بر هفته ده ترجمه اولنور بر هفته ده اوقونور دوشونیاور بر هفته ده دوشونیاور یازیلان تبیض اولنور و گوندریلور دیک ایول نهایتنده جوابه استظاره حتم وار اعتراض ایده جک نقطه ده وارسه بیلدیریلور مذاکره ایلیور حتی هپسی رد ایلمسه زماننده کابرسه کیسه تک تیزمه حتی اولماز ایول کچدی تشرین اول کچدی فورین او فیسیدن هرکون صداسی بشقه درلو چقان تبلیغاته معروض قالدق اولر بکا بن نظارتاره بزده طبعی آدیغوزه کوره و بر دک ینه جواب یوق نهایت بر نظار فوئیسونو تشکیلی خبری صوکره یته جواب یوق صوکننده سور ادوار غره بدن دیگر مذاکرانک طاقیله انقطاعی تبلیغ رسمیسی الدندن صوکره جواب کادی هان دقوله تک هر ماده سننه بر اعتراضانه کویا که بز انکیزلرله علی العاده بر استرحاک تجسس می اوله رق بر امتیاز ایلی قونوشیوروز . . . . . سوپونتا میانی بزدن آلمسی یا فاشدینفر غنیم ایندیکم بر دوله مناسبی امتزی اصلاح وسیع سیاسی سنی طانی طانی تأمین ایدرک حاکمیت ارضیه صری تأمین و تحکیمه چاکوروم ظن ایدیوردم هرته ایسه بو طن یا کاش ایلیش باس یوق یته مذاکره فویولدی شویله بویله تأمینات و ساتره ایله برخلی تعدیلات دها پایان کچسسون اوندینک [۲] وقوف و معلوماته مینی اعتراف ایدیلر چی خبری آتق طبعی آلاچیلغنه باشلاق لازم کادی بیامم مخبرانی اوقودیکیزی یازدقاری سرت بولانل وار فقط نه یایم تقاعدی استدعایه قرار ویرمیش اولدیغم حالده شو ایشلرک هان انتاجنده فائده واردر اعتقاد یله چالیش برکن بویله معامله یه معروض قالدیرسه م طبعی کتابنده کسب صراحت ایدر . یا دولت علیه تک ایستدیگی کی تهره یایمغه حتی اوله جغنی [۳] استحصالی

[۱] مابلی « اقدام » ک ۲۱ ، ۲۲ و ۲۴ شباط تاریخلی نسخه لرنده مندرجدر .

[۲] بغداد معیونی .

[۳] « تهره » مقاله تیه کانجه ، انکاتره حکومتک الک زیاده اهمیت ویرمکده اولدینی بر نقطه اساسیه ده بودر . بالاده عرض اولندینی اوزره حکومت مشار الیها آسمیای عثمانیه ده کی بالجه خطوط جدیدیه اوزرنده تهره مقاله تیه تطبیق اولوغیه جفنگ یا ایلیسی متصور مقاله یه درجینی طاب ایتمکده در . بغداد دمیربولی شرکتی شرط نامه سنک دردیجی فصلی احکامنه نظراً اشیا تک تخریجی و ملیتی اعتبار یله فرقلی اجورات نقلیه یه تابعی ممکن اولماق له برابر شرکت اوزون اتسامده نقلیاتی تسهیل ایده بیامک و حتی قابل اجرا قیله بیلمک ایچون اصغری تهره تطبیقنه مجبور اولدیغنه و باله کس مسافه سی قبضه و اوزرنده نقلیات آز اولان خطرلره آز چرق کار تأمین ضمنی برده اعطای تهره قویه بیله چکنه ، کذالک اجناس امته دن بر جنسک اجرت نقلیه سنی حدین آره سننده تسفیص و یا ترید ایده بیله چکنه و نقلیات داخلیه ده سر بست بولندیغنه کوره فعلیایده انکاتر نقطه نظرندن تفاوت فی الحقیقه ممکن دو ؛ شویله که : بالفرض جمعیستانه سوق اولنه جتی باوق معمولانندن اسکندرون طریق آلاچق اولانل بصره طریق یله کیده جک اولانلاردن دها خفیف اجرت له کچه بیایر لر ، زیرا آرده کی تقریباً اویچ یوز کیلو مترو فرق انکاتر تجارتنه ضرور بودر . بونک کی اسم معمول یله یاد اولنورق بر تهره یه تابع طوتیلان امته جنساً و وصفاً متفاوت اولغله ، انکاتره امته سنک محل رواجده مالیتی یوکسک و بنا برین رقابته دوچار اولایبیر . تهره لرک بویله تطبیقاتیجه و طولانی بیله تفاوتندن امته عثمانیه بیله متأرا و لاتی موقعتده در . . . . .

[۴] « بغداد خطی و بصره کور فزیننه متعلق انکاتره مطالباتی حقیقه کی لاشه » م دن [۵] .

نه دن سهولتی صعوبته ، سرعتی بطائنه قلب ایله دون بولنده کیدن برایشی بوگون بر باد ایدیور ؛ چونکه هر ناظر قورولش ما کته نی بیلمسه ده بیلمسه ده کندی صرامنجه ایتمکله قالیق شوب اونه صنی بریشی فیرنجه یه ندر اوغراشیور . علم ، عرفان ، اختصاص ، تجربه : ناظر لرک ۱۹۰۸ دن برو آغز لرندن « ناظر مدیول » تفراقی دوشیمان اولیای امور حرنک ، اودات شخصی لری قارشوسنده هینچ دره خارچی نه نظارتنده « مرکز نقلت » هر ناظر دیکشده کجه تبدیل ممکن ایدر و فقط نهایت الاصر « نام مخصوص » ده قرار بولور . نه ایچون ؛ چونکه ناظر لرده هرایشی بالذاته کورمک صراقی واردره . اوراسی هر وظیفه وصله .

حیت صاحبی ارکانک ایشنه ناظر نامه قاریشه بیلیره ایجاباده قاریشه بیلیره ، سلباده قاریشه بیلیره . مسائل جسمیه سیاسی حقیقه امور سیاسی مدبر معمولی سنک ، حتی مستشارک خبری اوله دن ، نوظلر یازار ؟

مسائل جسمیه حقوقی یه باب عالی حقوق مشاور لرینک علم و رأی خارجه تدقیق و انتاج ایلر . ایشته حقیقت تأسیسی هینچ بر ناظرک آکلادینی و یا خود آکلوب فقط طبعیه ملازم کوردیگی جهتله حد صلاحتی داخلنده طوئقی ایستمدیگی « قام مخصوص » ، بو ارکان حربیه خصوصیه ، بر طرفندن ، بعض ارکان جلیه و خفیه حکومتک بالابرواز لقری ، دیگر طرفندن ، لونده مذاکرای باشا صرحومک تصویر ایستدیگی حال تذبذبه صوقدی ، دیرکن مجاربه عمومیه باشلادی و بالطبع ، مذاکرات ده انقطاعه اوغرا دی .

* * *

مجاربه عمومیه ؟ آکا اصلاً قاریشماقی لزوم قطعیمی « بودو » دن یارس سفیری رفعت باشا ، لوندردن صدر لاحق توفیق پاشا استانیوله نغراف اوستنه تلفرافله آکلانغه چالیشدقاری کی ، حتی باشاده آنلره تماماً هم برای اوله رق توصیه دن کبرو طور مامش ایلی . ۲ آغستوس ۱۹۱۴ تاریخلی عثمانی - آلمان مقاله اتفایه سنندن بورجله دولندن هینچ برینک خبری یوقدی ، هله شیرا ئط اتفایه تک نایجا ، تا بوم صورتده تطبیق ایدیلر چیگی ذکل آنلر ، حتی او زمانکی هیت و کلایه داخل اولان بر قسم ذوات بیله کسدره ماه شلوردی .

حال حربک با فعمل وجوده کادیگی اوقاره بایرام کونی صرحوم یوسف عزالدین افندی حضرتزلی راقم الحروفه : « مجاربه کیره مشر ، اویله می ؟ » سؤالی توجیه بیورمه شلوردی . سفر لرک مزک احتیاطی و عندالحاجه تدافنی اوله جتی خصوصنده کندوسته امور سیاسی مدبر معمولی صفتیله تأمینات و بر مک موقعتده قالدیغم بر روس دیپلوماتی هان هرکون بکا پردی ، که : « برصباح قالفه جسته کمن ، حکومتکزی صغاری به کیرمیش بوله جسته کمن . »

تسهیم اویله اولدی .

پاشا صرحوم مجاربه کیره صر احتمالی قارشو . سننده شویله دوشونوردی :

« . . . بر آز کندمدن بحث ایده جکم تعاقب وقوعات شخصی دوشونکه عمل ویره دیگی کی در سعادتدن ده بر امر آلدیغمدن بوراده قالدیم شخص اعتبار یله امر سنز دونه مزدم هانکی بولدن دونیایر اولدیغنی ده بیلمیورم بحر شماله متصل بیطرف یولخی و تجار کملری لغزله چار یوب بر هوا اولغده و شمعدی یه قدر آجیق عد ایده بیله چکمن مارسلایا بولیده مارسلایه نصل کیدیلر چی تحلیله بولانق الله صافلاسون بر تجربه طفلانه قبیانندن بوزرده قاریشیرسه ق بولده اسیر حرب اولمنی احتمالیده بشقه بر مسئله فقط دولتک موجودیتی مسئله عظیمیه دکل حقیقه کیردچی بر صر ده آرتق شخصی دوشونکه عبت . . . . .

لوندرد ۳ ایول ۱۹۱۴

مابعدی وار

خارجیه معمشان سابق سترای سلطنت مزیدن احمد رشید بك انندی طرفندن ارسال اولمیشدن .

تاریخ عثمانی ایچون

بعض وثائق [۱]

احمد هورت بك انندی به

اولدی . « مارن » هزیمتندن ، آلمان بحریه سندنه اختلال وقاتنی ظهورندن ، آمریقا نك حربیه اشتراكندن صوكره محاربه ده عاقبتمز نه اوله جنی اوزاقدن اوزاغه كورنككه باشلامش ایدی .

حال بویه ایكن بزده نه قدره امراض نفسانیه وارسه آزمش ، برده مغلوبیته طوغری یووارلانغنه باشلايان آلمانیا و آوستریا نك نشاغلرینه نائلیت صراقی كورچكندن بر خسته لك شككنده اعظم مأورغزه سریان ایشدی . بیوكر بویه مصاب اولنجیه بالطبع كوچكارده اویله اولور ، ننه كم آنارده نشان آوی پشه طاقاملردی . اوزمان نه حالده اینك ؟ « بوراده بنده كز ایچون جان صیقیجی برحال وارسه اوده شهرك بر استانبول واروشی حانی آلمی در . بنده كز وطن داشلری اوزاقدن سومك ایسترم . استانبولده ایكن اورویاه كلبه بی بشقه بر عالمه كبرمكن زیاده استانبول عالمندن جیقمق ایچون اوزو ایدرم . ویانه ده كون اولیور كه كندی بی باب عالیده صابورم واوزرده كابوس آغیراغلری حس ایدیورم . ایداندیش ، غماز ، منافق اولمادیم ایچون بو صفتارله شایه دار اولالردن قاچارم ؛ حال بو كه شیمدی نوره قانچه جغعی بیایورم . سورولره اخلاقیز حریفلر ، فادیتلر استانبولك چركانی بورلره قدر صیچراتیورلر .

هله او كورمه شار ، اویکی زنگینلر ، چالیرلندن عصی زعشه لره اوغرادیتم چیقیتلر . . . ایشتمدیکه كوره بو حریفلر یوزندن استانبولده مافوق الصور آغینانی گلش ، کیمی یوزغروشاق يك ایچون بوزدرمه مدینی یوز لیراتی كاغدی بارچه لایه رق غارصونك صورتنه آتوروش ؛ کیمی کیچه یادسی آطه ده بر صحنه فغش ایچون آتی بیک لیرا بریورمش . برآودن آچلق ایلتیسی صیزار ، دیکرتدن برنوحه ماتم چیقاركن بر مجاورخانه ده بیکارله لیرا ایله قار اویناتور ، یا خود بر بزم عیش وطرب طرح اولیورمش صوكره - حرب ایچنده الكفا علامت - هر كس ، هر برده ارکان حكومهت سووب صابورمش .

زمام اداره اللرنده بولنان درت بیچق كشی آره سندنه بیله اتحاد و مودت حقیقیه بولمامی ، استقبال ایچون درلو تصورات خونین موجود اولسی بنده كزی دوشوندیریور . غالباً كون كله چك كه بتون مضایقه لرله برابر شو حرب زمانی آویله .

جغز . . . « استانبولدن آدیتم خبرلره كوره پای نخته می هر طرفدن بر آچاق ایلتیسی ، شوراسندن بوراسندن بر قاج باقوش قهقهه سی چیقان عظیم برورانه به بگنمكده خطا اولمایه حق . طبقات اجتماعیه صانك شدتلی بر زلزله ایله آت اوست اولمش ؛ اوسته كان طیفه سفلی اكا کیریه قارانلق برسیا و برمش . بو حیات و نجات عریبده سی ایچنده بر شانتوز ایکنیجه ربه دن شفقت نشانی آلور ؛ بوراده کیسه نك یوزینه باقدینی بر عادی او بهرت آقتریمی باش اوستنده كزوب جینه ناهمردانه ، جایانه قازانمش میلو نلردن آوج آوج طولدیریور .

باوراده كوردیکم رزاللر ! غران اول ، بریستول ، حتر اول . امر بیبال بك زنگینلر ، ایه قیلدن

حق پاشا صرحومك تخمین ایتدیکی « تجربه طفالنه » واقع اولمش ، دوات عثمانیه حرب عمومی به صوقولش ، بونك اوزریشه پاشاده لوندزده دن چیقارلش ایدی . پاشا برلنده كرنه سیله دامادینك نژدنده موقتاً اختیار اقامت ایش و بالاخره آلمانیا ایمراطوری نژدیه صفیر کبر تعیین اولغله اورایه برلشمش ایدی . اوزمانکی حكومتك كركك باب عالیده کی ، كركك آنك خارچنده کی صاحب قووذ ارکانی آره سندنه پاشایی سومه یلر ، آتی صفت و فعالیت رسمیه خارچنده قالمغه محكوم ایتك ایستینار بونی ایستیمه نلردن و پاشایی سوه نلردن اكثرت هظیمه ایله چوقدی . بریکلرك باشنده صرحومه قارشو اوتنه دن بروقدر شناسانه و حرهت برورانه حرکت ایدن طلعت پاشا و ایچلرنده صرحوی كندیسه داغماخواجه تاقی ایدن خلیل بك و اردی . فقط حرب اساسنده بو ذلرك نفوذی عالمك كوروب صاندیغندن چوق آزدی . بوسبیلره پاشانك براین ایچیلکی مجادله ایچیمده حاصل اوله بیلدی . صدر زمان بیله استراقبدنی ؟ نه دن دی ، بیامم - پاشایی سومه یلر گروه قائلشدی .

عازبه لك ایلك دورلرنده پاشانك حالت روحیه سی قورقدینی باشنه گلش بر آدمك حال معویسته پکزیوردی :

« برادرم اندم — مکتوبلریكزه جواب یازمدم عفو كزی و جا ایدرم بیامم نصل اولدی حرب زمانی و سانسور مطالعانی ذاتا بنده بك ضعیف اولان مکتوب یازمه خاصه سی بالکیه سبب ایتدی یازدیتم هر سطرای هر برده لك شدتلی بر سانسوره تابع اوله جق ظن ایدیورم سفارت قوربه سی بومظا . لعاندن نزه اولدینی حاله بیله بو اور ككلكه مانع اولیور . یازه جق شی یا چوق و یا یوق بونكده اورتاسی بولامیورم صحیفه لر طولدرمغه وقم یوق غالباً تلخیصده قریبهم مساعد دكل هر نه ایسه انسان دوستلری بی باجله قصور لرله قبول ایغایمز سزده بی لطفاً بویه چه قبول ایدرسینك وظن ایدرسیم ایتدیكز - خلیل بكك ای اولدی [۲]

انشاء ادعاطب حاصل بر . . . ۲۸ تشرین اول ۱۹۱۵» بو مکتوبده بر تخشیه و اردی : «عجباً یقینه برلینده كوروشه چكیمیز ؟» اول امرده بوسوزدن هیچ بر معنی چیقارده مامش ایدم . بی برلینه سوق ایله اوراده پاشا ایله كوروشه بره چك نه خصوصی ، نه رسمی اورته ده هیچ بر سبب پوقدی . آره دن تقریباً بر بیچق آبی متجاوز بر زمان كچك دكن صوكره اوسوزك مکتوبه درجی حكمتی او كرتدم . آلمانیا ایله آشفازدن ، قایتولاسیونلرك لغوندن و حكومتك ارکان مسكریه .

سنجه و بریلان قرار اوزرینه آمرال «سوشون» ك همتیله حرب عمومی به آلمانلرك یاننده دخولزدن مسوكره برلین حكومتی بزه ایلك مكافاتی قایتولاسیونلرك یرینه عمومی حقوق دول و معامله متقابله اساسلرینه مسند مقاولات حقوقیه - شبه ندرلك ، اقامت ، معاونت عدلیه ، اناده بحرین ، عسکر تحافلر نك رد و تسلیح مقاله

انسان دوستی با جله قسور لیه قبول ایتمیز
 سزده بی لطفاً بوله جبه قبول ایدر سبکن وطن
 ایدر سه ایتمیز - خلیل بک ای اولدی [۲]
 انشاءء مخاطب صاحبدر ... ۲۸ تشرین اول ۱۹۱۵
 بو مکتوبده بر تخشیه واردی : «عجبا یقینده
 برلینده کوروشه چکمز ؟» اول امرده بوسوزدن
 هیچ بر معنی چیقارده مامش ایدم . بی برلینه
 سوق ایله اوراده پاشا ایله کوروشدیر چک
 نه خصوصی ، نه رسمی اورنده هیچ بر سبب
 یوقدی . آردن تقریباً بر بیچی آبی متجاوز بر
 ژمان کچدکن صوکره اوسوزک مکتوبه درجی
 حکمتی اوکرتم . آلمانی ایله اشافزدن ،
 قایتولاسیونلرک لوندن و حکومتک ارکان عسکریه
 سنجه ویریلان قرار اوزرینه آمرال «سوشون»ک
 همتیله حرب عمومی به آلمانلرک یاننده دخولزدن
 صوکره برلین حکومتی بزه ایلك مکفاتی
 قایتولاسیونلرک برینه عمومی حقوق دول
 و معامله متقابله اساسلرینه مستند مقاولات حقوقیه
 - شهیندرک ، اقامت ، معاونت عدلیه ، اعاده
 مجرمین ، عسکر قچاقلرینک رد و تسلیمی مقاوله
 و معاهدلری - عقدینه وافتی صورتده ویرمک
 ایتمش ؛ بو عقدوکل لاشخه لری ترتیب وحق پاشایه
 تودیع ایتمش ؛ اوده لاشخه لری ، ملاحظه لری
 تحشیه سندن صوکره ، خارجیه نظارته کوندرش ؛
 هیئت مرخصه مرک تشکیلی بوکا نیم ادخالی انها
 ایتمش . بواشیلردن امور سیاسی مدبر عمومی سبک
 معلوماتی یوقدی . آکا کم معلومات ویرمک چکدی ؟
 قلم خصوصی ؟ دور حمیدیه بیله بزده آرماساز
 آزناود و عرب طابورلری بادشاهدن بشقه کیمسه بی
 طایناز اولدقلری کی ، او «ارکان حربیه خصوصی» ده
 نظاردن بشقه کیمسه بی طایناز دی . ناظر ایسه توجهی
 قازانه مدبر نظارلردن بری ایدی . نصل قازانه بیایدیم ؟
 آنک مقام سلطنته مقام صدارت و نظارت آره سنده
 موافقی بر درلو تعیین ایده صدم ، آکا براوشاق
 کی خدمت ایده صر و : «بو کون کونش طوغدی»
 دیسه : «اوت افسد صر» دینلرک زمره سینه
 نفسی ایدر صدم ...
 بو مقالولک مذاکره و امضای مأموریتنده
 حق پاشا صرحومه شریک ایدلم . صبیق بر رفاقت
 و صمیمتله برلینده کچر دیکمز تقریباً اون آی
 طرفنده حق پاشا صرحوی آلمان رجال سیاسی -
 سندن هر هانکی برینک - هله فرسخ داخل اولدینی
 حالده - فوئنده بولدم . صرحومک احاطه عامیه سی
 فرانسیزجه سلاست بیانی ، ارتجالاً ساعتله نطق
 ایرادی صرتله لرنده کی سهولت افاده سی ، آلمانجه بی ده
 نطق ایرادی درجه سنده سو بوله پیشی به تمن
 هولوه غلرده ، یاغولرده ، زیمرمانلرده شیدرکی
 خارجیه نظاری و اوزمانکی رفیقمن سیمونس لرده
 یوقدی . بو ذائل نظارلری شایان حیرت بر صبرله
 از برلر و بونکه برابر آرقه لرنده بر « صوفلور »
 بولوندرمندی او تمتازلردی .

صوکره - حرب ایچنده کشفنا علامت - هرکس ،
 هر برده ارکان حکومته سو بوب صابورمش .
 زمام اداره لرنده بولمان درت بیچی کشی آره سنده
 بیله اتحاد و موث حقیقه بولمانی ، استقبالی
 ایچون درلو تصورات خونین موجود اولسی
 بنده کزی دوشوندر بیور . غالباً کون کله چک که
 بتون مضایقه لریله برابر شو حرب زمانی آرایه -
 جغز ... « - استانبولدن آلدیم خبرلره کوره
 پای تختیزی هر طرفدن بر آجاق ایتمیزی ،
 شوراسندن بوراسندن براق یاقوش قهقهه سی
 چیقان عظیم بر ویرانه به بکن تکیده خطا اولایه جی .
 طبقات اجتماعیه صانکه شدتی بر زلزله ایله آت
 اوست اولش ؛ اوسته کان طبقه سفلی آکا کیرلی ،
 قارائلی برسیا ویرمش . بو حیات و مات عربده سی
 ایچنده بر شائوز ایکنچی رتبه دن شفقت نشانی
 آلیور ؟ بوراده کیمسه تک یوزینه باقدینی برعادی
 او پورت آقرسی باش اوستنده کزوب چینه نامردانه ،
 جانیانه قازالمش میلدولردن آوج آوج تولد بر بیور .
 با بوراده کوردیکم ززالنلر ! غران اوتل ، بریتول ،
 حتی اوتل امپریسالی یکی ز تکیتلر ، او مقوله دن
 چیقیتلر و چیقنده انره بکزه بنلره مالامال در .
 پایان یورو میورلر ؛ کر چکدن کبار اولانلر تراموا .
 پلرده ایکن آنلر آرقه لرندن بزین دومانلری ،
 قوقولری صاچهرق کورولای ایله کزیمه بی التزام
 ایدیورلر . سیغاره بی استخفاف ایدیورلر ؛ سیقا
 رلری بالخاصه بیوک انتخاب ایدیورلر . اقسام
 قارائقلری چو کدیکندن اعتباراً ز قاندره ذوق
 و شهوت ... خیر ، یا کاش سو بولیم : یاره آرقه
 سنده طولشان بیسایه قادیملری سخاوت بلهانه لریله
 حیرنلره غرق ایدیورلر . کیچه اولدکزه دونرکن
 یا بر مجریه نفرینک قولده ایزه بر بره کیتدیکنی
 کوردیکمز ، یا خود گوشه باشنده سزه افاده
 حال و صرام ایچون بر شرعی میلداندینی ایشتدیکن
 بر چوبی قیزی فرداسی کونی سو سلمه سینه ، بکار صردن
 برله بر صر به قورولش کور بیور سبکن . بورادن
 کچنلرده بر زمره صو افندی آقدی کچی ، و یانه تک
 اوتل خدای ، اوطوه و بیاجیلری و صر به جیلری
 حالا کندیسینی تحسره یاد ایدیورلر ... بو یاره لری
 کیمک صیرتنده قازاندیلر ؟ نه لرده کیملره ویر -
 بیورلر ؟ ... دوشونجه چوق الم ... [و یانه
 ۱۹۱۷ اوائل] .
 حالن شو صر کرده ایدی . نه ضرری وار :
 « ... بکه [۳] طاعت پاشا ایله امپراطوری
 زیارت ایتمکاری کونی قورون دوپروسک غران
 قرواسی ویرمش . عینی رتبه دن عینی نشان
 مقالولتک امضای مناسبتیه ویرمک مقرر ایتمش .
 یارین او بر کون استانبولده عینی نشانک
 کتیریلوب ویرلسی و یا خود ، مادامیکه قراکاه
 عمومیده بو نشان ویرمش در ، ولوکه وسیله
 بشقه اولسون بشقه بر نشان ده اعطاسینه لزوم
 کورمانسی احتیالی در پیش ایدن ... بک مقالولر
 مناسبتیه اعطاسی قرار کیر اولان نشانلر استانبوله
 کوندردیکی وقت کندیسینه قورون دوپروسک
 غران قرواسنی حامل برذانه هانکی نشانک هانکی
 رتبه سی ویرمک اولدن ایسه آنک اعطاسی
 ایچون دلالت علیه کزی استرحام ایدیور .

بواسطه حافی برلینده سو بویه چک و بالاخره بورادن
 یازده جق ایکن اونوش و یا وقت بولامامش .
 تبلیغی دون آقسام برای تشبیح استانبولنده
 بولندیم اساده بنده کزین رجا ایدی ... « -
 و یانه ۳ مایس ۱۹۱۷
 اوزمانکی خارجیه نظارتی ، او هنکامه ده ،
 ترجمه حالته بو نشان دعوالری ، غوغالی طولایسیله
 حقیقه بر قید ذات کچیرمش در :
 « مقالولتک عددی مابسه سیله توزیع اولان
 آلمان نشانلرینک لیسته سی فارشونده متحر قادیغی
 سو بولرسیم تخمین ایقامش اوله جفکر بر کیفیت
 عرض ایلمش اولام . انسان بو جودله بافتجه :
 مقاوله لریک عالماری کیملردر ؟ لسان عوامده
 « یازده بی طوبیایانلر » دینان اشخاص کیملردر ؟
 یا نفریقده صعوبت چکیور ، یا خود بریکلری
 اولکیرلر صانیور ... بدایتده برلینده یالیش
 لیسته تک استانبولده درلو جریانلر و مشاوره لر
 آره سندن بویه بر شکل غریب و فاسده الهرق چیتمش
 اولدینی اکلاشیلور ... « - استانبولده کر چکدن
 اذعان ، حیا ، بصیرت ، دو صتلفه وفا ، خلاصه
 خصائل انسانیه کیتمش ده برلینه بو لریک اشنادای بی
 قائم اولش ؟ بویه حالاری کوردکجه ، بویه حاللرک
 اوموز اذاتلرده کوردیکنی دوشوندکجه زهرلیورم .
 انسانی تام تعریف ایده ماهه لری بنده کز تجاریم
 نتیجه سنده کندیمز ایچون بر تعریف تام و صادق
 بولدم : انسان معاشرت (اجتماعیه) اعتبارله
 بی قرار بر مخلوق در ؛ فقط کندی بی ثابت ظن ایلی :
 دنیانک دونیکلکنی حساً مدرک اولامدیمز کی ...
 یوقی قرار مخلوقات ایچنده احیاناً دوست لیسته سی
 یاپورم ، اوریاه یازلمش اولان اسملردن هر دفعه
 معاشرده اولدیمز چیتمکجه مجبور اولورم ، که
 لیسته عجمی مسوده سینه دونیور ... « - و یانه ،
 نسان - جوز ۱۹۱۷ [مابعدی وار]

[۱] ماقبل «اندام» ک ۲۱ ، ۲۲ ، ۲۴
 شباط و ۵ مارت نسخه لرنده مندرج در .
 [۲] خلیل بک خارجیه نظارته نصی .

[۳] بو ذات وفات ایتمش دره اخلافتده چوق
 ضعیف نقطه لر بولمله برابر حسن موث و جرمتم
 غالب اولدیمدن اسمنی یازدمم .

خارجیه - انتشار سابق سزای سلطنت سفیدان احمد رشید بك افندی طرفندن ارسال اولمشدر .

تاریخ عثمانی ایچون

بعض وثائق [۱]

احمد حورث بك افندی

وخطك بصره كورفزینه تمیدی تقدیرنده یالکز
بزمله انكاتره آره سسنده نقرر ایده چك شرائط
تختنده « کویت » ایصالی ماده لری واردی .
كذلك « انكاتره ودولت علیه نك بصره كورفزی
حوالیسنده منافی » نام عمومیسی تختنده کویت ،
بحرین وعجربك جنوبنده جزیره العرب سواحلی
مسأله لری وپوزله متنوع دهاییجه مسأله واردی که
كورك رسومنك یوزده اوچ نسبتنده بزیددی
آنلك حلتنه موقوف ایدی . بوقدر ایش چوق
دوشوشوب قلی قرق یارمقاله معروف اولان
« فورن اوفیس » ده برفاچ آی ایچسده حل
اولنه مازدی .

حق پاشا مرحوم بونلره اوغراشیرکن بالفان
دولت منفقه سیله صلح ایچون لوندرده تجدیداعقدی
تصمیم اولنان قونفرانسسه مرخص تعینتی موضوع
بحث وکنندیسنه تکلیف واقع اولدی . پاشا بو
تکلیفی اسباب آینه دن طولانی رد وکنندیسنک
ایستمدیکی موقنه بنی الفای اییدی . ۱۹۱۳ لوندره
قونفرانسسه دولت عثمانیه مرخصی صفتیله دخولی
قبوله سبب اكا حرمتدن بشقه برشی اولمادی .
اساساً شمود شوکت پاشا مرحوم ده برلنگده
باشلامش اولدیمز ایشک برلنگده دوای آرزو
ایستدیکی حالده صدرلاحق توفیق پاشا ایله حق
پاشا مرحومك مشترک تفرافنامه لری اوزرینه بنی
لوندربه کوندرمکه رضا کومرتمش ایدی :

« لوندرده مقررله هماغه کره باشلارسه دلنگه
اولیق فیکرنده دکلم حدود وتضمینات وآرناوودانی
ایشلری واطهر مسائل سفرا اجتاعتنده ومسائل
مالیه پارسده حل اولونجه لوندرده دوام ایده چك
مذاکرات مسائل متفرعه به انحصار ایده چکدر
طراباس غرب ذاتاً بوق ایکن ترك دوهم
قیلندن برعقده وضع امضا ایتمک ایچون
صدارتدن چکدیکم وبر سسنده دن زیاده مدت
خیلی حقارتی کوزه الدیم مملوکم زدر دولنگ
تاریخ فلاکتنده قارلوفجه وقابنارجه وادرنه معاهده .
لری وبرلینی چوق کریده برافه حق اولان لوندره
معاهده سسنده وضع امضاه قلم رضی اولمادی کی
لاهده راضی اولماز حکومت زده بکا بو جزانی
ایتمه لیدر فقط سزک دلنگه اوله رق کلکیزی آرزو
ایدرم توفیق پاشا ایله ده کوروشدم اوده تسلیب
ایدور و زماننده تفرافله استانبوله تکلیف ایشک
ایستورز بونله برمذا کرده اداره مصلحت
اعتباریله . . . بکه مرچسکیز ورشید پاشایه بک
بیولک یاردیمکز اولور بونی صدر اعظم پاشایه ضرورت
خصوصاً ده اینرق دخی یازده جم لوندره ییگری
سنه در کوزماش دم بعض نقاط نظردن خیلی
دکشمش وپولشمش بولدم فلبارده کی کدر عظیم
اولماسه عادتا اقامه دن منظور اولورم دیه چکم
قسمت ایسه بوراده ده کوروشورز وبلنگه سزه
ره برک ایده بیایم . . . »

حق پاشا ایله توفیق پاشانک مشترک آرزولری
بنی لوندربه سوق اییدی . سور « ادوارد غره ی » ک
ترتیب ایش اولدینی معاهده صلیبه اساسیه

« برادرم رفیق قدیم افندم . . . تاریخی
ودتنامه لرکزی صره سیله الم بوقدر متنوع و مختلف
مواد حقنده هنوز متشکل برهیت وکلادن بودرجه
سرعتیله واطرافلی تعلیمات انه بیله سنی مملکت زده
ایلك دفعه واقع اولمش عد ایدیورم وپونک الك
بیرک مرتبته ده سزده بولیورم سزک همت مخصوص
صه کز و صدر اعظم پاشانک عزم قطعیسی اولماسه
بوکا امکان یوقدی بوجهتله ایفاسته کندیمی بچور
بیله یکم تشکرات بک صمیمی وبک جدیدر . »

حق پاشا مرحومك لوندردن ۵ نیسان ۹۱۳
تاریخیه بکا کوندرمش اولدینی ایلك مکتوبک
[پاشا ۱۹۱۳ مارتک اون سسکرتنده لوندربه
واصل اولمش ایدی] مقدمه سسنده براز توفیق
ایتمکیم لازم دره اول امرده شوقی عرض ایدهم که
بنی طانیانلرک سلیککاری فرط تواضع ایچنده لائی
اولدیم کلمات تقدیریه بونان شو سوزلری نقل
ایتمک سائن ایدی ؛ فقط پاشانک اشعارات
مؤخره سی حقیه آکلاشیه بیلمک ایچون مکتوبی تماماً
وهر حالده ایلك قسمی ایله برابر نشر ایشک ایچاینه
تابع اولدم . - اوزمان رأس کارده مرحوم
محمود شوکت پاشانک تشکیل ایش بولندینی قایینه
واردی ، وپو قایینه ، اولجده ده سو بیله یکم کی -
بعض دولنلره آزه مزده موجود اولان وپهوده
اوزوتیلره ، مشکلاته سبب اولوب کینه کده
بونان اخلاقانی امکان دائره سسنده حل ایتمکی
افسای مرام عد ایش اییدی . حق پاشانک
« ایلك دفعه واقع اولمش » عد ایستدیکی « بو
درجه سرعتیله واطرافلی تعلیمات آله بیامسی »
بجرد ماقول بر اصوله رعایتک نتیجه سندن عبارتدی .
بزده ایشلری چادیمق یاپان فائده سی ، حق الزمینی
ثابت اولان اصولک بر ملرفه آتیلوب برینه
مشیت شخصیه کوره بر شکل سی اقامه اولمسی
وبو شکاک اون ایشده طقوزنی بر باد ایتسی در .

بجرد شوکت پاشا قایینه سسنده باب عالی شاعری
بولتمقم برده حق پاشانک اجر ایستدیکی مذاکره
ایلك مأمور ایدمش اولتمقم صفتیله مرحومه
ویزیلان تعلیمات اول طرفدن ترتیب محمود
شوکت پاشا ایله بالندا کره تثبیت اولنور - چونکه
خارجیه نظاری سعید حاتم پاشا ایشله اوغراشمی
یکده سو مشر - ایدی . بعده تعلیمات پروژه لری
مذاکره سسنده حاضر بولوندیرلیم شلمس وکلايه
عرض اولنور و عند التصویب خلاصه سی همان
تفر افله تبلیغ و متعاباً قراره تی قمارده سور وکنده که
محل برافله دن طرفدن استسناخ وتصدیق بولسته به
تودیع اولنور ، کیدزدی . سرعت و بجز مروت و برده
فی نفس الامر سلامت ایشه شو اصول ایله تأمین
اولنه بیامش ایدی . محمود شوکت پاشانک ، اویولک
انسانک ، جنونلر انده قتل اولمسی ورفعت
پاشانک شدنده افراط سیاستدن اجتناباً خارجیه
ناظر لغنی قبول ایتمسی صدارت و خارجیه ناظر لغنی
سعید حاتم پاشا انده برلشدیرنجه ایشار آنک نام
وحسابنه طرافنده کی کاتب لره دوشدی . بونک

و بو شكاك اون ايده طقوزني برباد ايتسي در .
 مجرد شوكت پاشا قابيله سنده باب عالي مشاوري
 بولمقلم و برده حق پاشانك اجر ايتديكي ندا كراته
 الملك مأمور ايدلش او قلمم صفتيله مرحومه
 و بربلان تعليلات اولاي طرفدن ترتيب ، محمود
 شوكت پاشا ايله بالندا كره تثبيت اولور - چونكه
 خارجيه نظاري سعيد حليم پاشا ايشله اوغراشمي
 پكده سومر - ايدى . بعده تعليلات پروژولوي
 مذاكره سنده حاضر بولونديرلديم مجلس و كلايه
 عرض اولور و عند التصويب خلاصه ۹۹ مسى هان
 قضا ايله تبليغ و متعاقباً قرارهتي قلمارده سور و كانه كه
 محل برافله دن طرفدن استمساخ و تصديق بولسته به
 توديع اولور ، كيدردي . سرعت و بحريت و برده
 في نفس الامر سلامت اينده شو اصول ايله تا اين
 اولنه بياشم ايدى . محمود شوكت پاشانك ، اوبوك
 انسانيك ، جنورلر انده قتل اولتسي و رفعت
 پاشانك شدمده افراط سياستدن اجتناباً خارجيه
 ناظرلغني قبول ايتامسى صدارت و خارجيه ناظرلغني
 سعيد حليم پاشا انده برلشد برنجيه ايشار آلك نام
 و حسابنه طرفانده كي كاتبلر اله دوشدى . بونك
 نتيجه سنى حقي پاشا مرحوم آتيدى اوقوبه جفكيز
 بركمتوبنده سولشدر . شيمدى ۵ نيسان ۱۹۱۳
 تاريخلى مكو به رجوع ايديم :
 « آلدتم تعليلات بالاطبع بولسته مودوع مکتوب
 كي كچه جك دكل فقط اينكجي و اونچي درجه ده
 شقوله پك زياده سهل الاجرا حاله كيرسيور بوراده ده
 ايش بترمه آرزو و حسن نيت كورپورم و بزمه
 او بوشمغه اهميت و براسني ده ايدنجش برماهتده
 بوليورم طرابلس غرب و روم ايلي المزمده اولدنجيه
 بونلرك مصائب و بليات محققه مي و نتايجي خيچ بر
 دولت كوزه كسد بره مژدى . و حال افراد وسيا .
 سيده قالمغه محكوم ايدك شيمدى حال داشمى
 ديكر برجهته استناد ايدم مژسه ك بر آره لغني شدتلي
 بر شمال روزگاريله سر بزمين قلاجمزه ده ششمه
 بو قدرتملكتمز بيكلره كيلومترو امتدادنده سواجلي
 حاوى و غيراً هر درلو تيجاوزه معروضدر بونجاوزي
 ايتك آرزوسنده بونه جفلكر صولتني دفعه كافي دوتمايي
 ده االى بيله مياه بزمشرق آناطولىده بشقه بره سئله در .
 بوممانك حلى ايكي درلو اولان و الله موفق
 ايدرمه وجوده كتيرمه كچه چاليدم جنم نتيجه به قارشو
 آطه و تيره قيرتيلرني كورمكلكم و يا سوزمرك
 بوكون كچه ديكي برلرده االى سنه سو كره اكتباب
 ايدم بيله جكمز حال مكم ايتك ملاحظه سيلاه شمديدن
 احتياطكارلغه چالشمقلم غير قابلدر چونكه شو حال
 ايله االى سنه دكل اون سنه قالمه جقمزه ايمان كامام
 واردر . بو طالعالم صرف آره مژده در »
 مکتوبك بوراسنده بر آرزو تف ايجاب ايدپور .
 پاشا مذاكراتي ختامه ايرد برمه دن لوندردن
 انفسكا كه مجبور اولدى : بزحريه كيرم شديك . وظيفه لري
 پك متنوع و بك مشكل و آغبردى . اولاي بر بغداد
 شمندورفي مسأله سى واردى كه انشا و ايشالعه
 شركنده هانكي دولترك نه مقدار حصه ايله داخل
 اوله جفلكر تعيين ايتك ، تعرفه سى ، تقليات شريطه سنى ،
 بغدادك جهت جنوبيه سنده خطك صورت تمديد
 و شرائط انشاسنى قرالاشد برمق ؛ تجارلك توسعه
 ياديم ايدم جك « و علاقه دارانك ايدلرنده ك منافعي
 بغداد خطي امتيازنيك اقتضاسنده تحميدده اوغرا -
 ميه زق دائمي اولسني تأمين ايليه جك صورت
 نسويه « وجوده كيريله جك دى . معروض بولند .
 بغير مطالب و تكليفات ميسانده برده انككتره
 حكومتك رضامسى اولمادنجيه انككتره مستقائ
 و اتمه سندن رسوم نهرية آلمايه جفلكر تهديد ايدلمى

صدارتدن چكديكم و بر سنده دن زياده مدت
 خيلي حقسازني كوزه الدينم ماومكيزدر دولتك
 تاريخ فلاكتنده قارلوفجه و قانبارجه و ادبره معاهده .
 لريني و برليني چوق كرينه براته جق اولان لوندردن
 معاهده سنده وضع امضايه قلم رضى اولاي يني كي
 لاهده راضى اولماز حكومت زده بكا بوجزاني
 اتمه ايدلر فقط سزك دلنكه اولدق كلكيزي آرزو
 ايدم . توفيق پاشا ايله ده كوروشدم اوده تسيب
 ايدور و زماننده تفارافه استايبوله تكليف ايتك
 ايسه تورز بوله برمدا كره ده اداره مصلحت
 اعتباريله . . . بكا هر ججسكيز و رشيد پاشايه پك
 بيوك ياردمكيز اولور بوني صدر اعظم پاشايه ضرورت
 خصوصيه ده اولدق دخي يازه جقم بولوندره يي كيرمي
 سنده در كورماتدم بعض نقاط نظر دن خيلى
 دكشمش و ابراشمش بولدم فلسارده كي كندر عظيم
 اولماسه عادتاً اقامه دن محظوظ اوليورم بيه جكم
 قسمت ايله بوراده ده كوروشوروز و بلكه سزه
 رهراك ايدم بيليم . . .
 حقي پاشا ايله توفيق پاشانك مشترك آرزولوي
 بوني لوندردنه سوق ايتدى . سور « اوارده رهي » ك
 ترتيب ايتش اولد ايي معاهده صلحيه اساسيه به
 حكومت عثمانيه نامه اضافوتق ميوريت ايله سنده
 قائدم . اوراده كوره بيله جكم قائدلى ايش مقررله
 معاهده اساسيه نك اشازات ايتديني مساواتي
 ياقمدي ؛ آره لرنده كي تضاد افكار رده ا لوندردنه
 كورديك منافرت شديده و احتراطات طمعكارانه
 بو تقاوله لري يابد برمدى ؛ آملر بر برليني يكده
 ايديلر : چاه من مملكتلر مژده دوندك .
 (مامدى وار)

خارجیه مستشار سابق سمرای سلفت صلی بن احمد رشید بک افندی طرفین ارسال اولمشدن .

تاریخ عثمانی ایچون

بعض وثائق [۱]

احمد هودت بک افندی

۳۱ مارت حادثه سی نایبه تاریخچه قید اولانان .
مقابل اختلاف اورویاده ایضاح ایش اولدنی
تأثیرک ماهیتنه شو مکتوب ، عادل وصیمی
برشهادت تشکیل ایدر :

« برادر محترم انندم - ۶ حزیران تاریخی
مکتوب کزده کلدی جمله سی نه قدر لذتله اولدوقدیمی
تعریف ایدهم جواب ویا خصوص اوزون جواب
یا زنده قصوره بقره بق دوام ایشکزی رجا
ایدرم واقعا مشغول ایکن چوق یسه ده آرهده بر قاج
سطر ایچون اخلاص وقت ایدرسه کز لطف اولور .
ناظر باشا به معروضات خصوصیه قسماً کتوبلر کزده
جواب تشکیل ایدر ده دوشونبورم له لحد اوزره
ارجاج اولری آلا تندق جمله منزه تازده حیات کلدی بر
آزده شرف و اعتبار منزه نه قدر دوشونبکی تصویر
ایدهم بیتک اوچون اردو دولتی ایکنجه دله
قوت تاردی . فقط هواده نایکلی بلوطلری چوق
کوزوروم بر طرفدن تعصب اربانی تبدیل اصول
اداره ایله بالنبیع مقدر اولان و فقط حسن
مقدور بیلری لزوم سنجی سوزلر و لزوم سنجی
معامله ایله بر قاده ارندر بیلر دیگر طرفدن
جاه و اقبال حرصاری بولایتی صوده بانی آولا .
بیچیلر و عثمانیانی شیهی و یا مقفود عنصر مخالفه
الله مدبران امور منزه بر دیکین و اعتدال و رویت
و برسون قولا ایض دکل چوق ال اوسته لئی
ایدرم . . . [رومان] ۱۳ حزیران ۳۲۵ »

حقی پاشا ایچون خارجیه نظافتی وحی صدارت
موضوع غش اولدنی ایشتن ایدم . حال بوکه
استانبولک احوالی پاشا ملک هیئت و کلابه داخل
ولاسیا اکا رئیس اولسته مساعد کوروتدیکندن
تکلیف و قوعنده رد ایچی مناسب اولدجه
کندیسه یا زنده ایدم . پاشا عینی معالعه ده
بولدی :

« برادر و جدانم انندم - بر مکتوب کز
جو ایسر قالشیدی بوکیجه ده ۱۵ تویز تاریخیلی
کلدی تفکر ایدرم انسان کنندی عقلی بر آز کینجه
طبیعی اولدیندن آره منزه کی اتحاد افکار و حسابی
یک متکامل کوردیکه فخر ایچدیوروم هم بالکز
لک و بره چکی جسارتنیزک زئل اولور هرده
بر دکل ایکی فکر منفرجه منده فوت بولور [۲]
هر نه ایسه لطیفه یی برانهم دیکلر کز طوغری
و فکرمه شدله ، موافقن خارجیه ذوق باله فعات
رد ایشتیکم کی صدوره ده او صاحبه مبارک اولدینم
قالشله ذره قدر مقابل دکل اوزاقده ایسه مندم
کوزوروم دامادی کورسه کز سیزه مکتوبلری
کوسترسون ده زما نخر گلامشدر بونی هرشی
آیات ایچدیور . . . »

بویازیرلک اولدی قسنده دینش اولدم کی ،
پاشا ملک قائم مصادقات و مطالبه تیله برابر
کندی نقسنده نقسندن صادر اولان نه لک
اشهادیه بیلمسی تاریخچه فایده بخش اولدیندن ،
برشی قسمتی یوقاریه درج ایشتیکم مکتوبک
یقیه مندرجاتی ده نقل اتمک ایشرم ، ناکه پاشا ملک
آسر صفتیهده حال آ کلاشلون :

« . . . مدرنتک . . . شهنشدریه یازدینی . . .
تحریراتی او توپکزه سقارتک امر ایله بره طبعیه همه تقاسی
ایچون افکار کی نتیجه سی بولان تأخر حساب جرائی
(هنده نه منظمانه) ایجاب ایش مقصد لک آن
بر ما مورشی کافی السابق مصاب ایش کی [۳] بوقه
بو عبد عاجزه بر طاشمی آ کلابه مندم تحریراتی
دردست قدیم در . بویاشی دوزلیک کز رجا ایدرم
[۱] مابیل « اقدام لک ۳۱ شباط تاریخیل نسخه سنده
مندرج در .
[۲] پاشا مرحوم حقمده کی توجه و محبتی
بعضاً افراطه و اردوروم تم ایچون بو کسک تصور برده
بولونوردی ، « ایکی فکر منفرجه » او تصور ایاندر .
[۳] بو ذات کین قایینه ده کی ناظرلر طرفدن
قانوناً سپسینزل اولدینیدی . صونجه ما مورشی
ترک ایندن اول قیبننه دلالتله مسترع اولدجان
اولم . »

بیکنز . کال مساعدتله کورنیدیلان . . . بک [۹]
دها سفیره یانی پوراده . . . بکندن او کرتیکه
چا شدندن صوکره او کرتیه به رگ . . . نک [۶]
مستعمل ایشلری اولدنی و مکتوبله هر شیشی
افاده اولنه بیله چکی تلمسیله دون بوراد .
« [۶] کیمش و شهور ثلثه حسانی نه اولدنی
پوراده بزم بکاردن صورمش و او کرتیکه
آرتق شهنشدرخان ایشلری نصل کیده چکی
اولدیه کتر ثلثه کلان بیچاره تبه مشرک حالی نه
اولدجهنی قدیم ایدرسکن اوچون چهندن
بخت ایچوروم چونکه آتاق آتله آتله آتله
لک زیاده متأثر اولدینم جهت بودر
بوده کچر بالکن طاشمز بر خاطره
یوقاریده بر عیاره لک آتی طرفدن چهره
دور حیددی و راجع اولان او سوزلرک بولور
هره انکی برادره اولدنه تم اولدنی بویازیرلک
و بالکسک هر چه عیانه مصروف اولیبان بر
« ناظر مشول » لردیلری چیتار بولوب دوام ایچدی
شایان تأسفدر .

پاشا ملک ، بعضی انسانی یوقاریه
صوکره اوچ مکتوبدن ایکیسی قیاده
شو پارچلری نه عرض ایدم :

« تونس ایچون حیرلیسی ایچی
تونس بکی نامه کله چک اولدنه لک ایش
لکده شنی نظریات نایبه یوقر اولور
ظن ایدرم فرانسولرده یا حصص
موقت ایدرلر طور سینا ایچون ده
بازدقی - روما ۲۲ تشرین اول ۳۵
مسأله تونس ایله طرابلس غرب
حدود نیمی ایدی . پاشا ملک دیکلی
اولدنی ، یعنی ، تونس امارتنده فرانسه
باب عالی ، صدیق اولدیندن آره لریه
بر قاضی قایلان « فرانسه » خصص لری
طرابلس غرب و ایسته و ریاستنده بولدینم
هیئت مرصحه سی ده طرابلس غرب و ایستی
امیرینه رسماً طاشمز بروب بویله ایش ایکی
آره سنده بر ایش ایش کی کوردی
حدودی مضمعن اولان طرابلس غرب ده
تصادف « هالی » بیلدیزیک ایلیک کوز
کیجه لک فردا سنده امضالانسی .
پاشا اوزمان ایستایا ایله دولت علیه آره سنده
بعضی مسائل شفته لک عاجلا حل لزومنه
اولدی قی چایشوردی :

« ایستایان لک مطالبی حقمده ایتمه
شیلر اولد طرابلس ایشلری ایچون
تحریراتی کورده کینسه آ کلابه کین
عجیبون ایله کسندن خدمت بکلکه حقم
- روما ۲۲ تشرین اول ۳۲۵ -
ایشی برده قالینده دایر معلومات و بره لری
بو ایله بر ایدجه همت ایتمس لازم کلبور
ماده سی کی آغر بر ایله بوملرک خیالات ، کوسه سی
صرف لک ایله خیالی یوم ایش قایل
بر آز ایشلری غرت ایجاب ایچورک آره سی
کدریم چرک هیئت نظارک موافق خلی صوابتی
اولدیندن شافارک اعتبار ضاهنه احوال . . . [۱۰]
کین سنهده ضعفدر . بوزاره خلی اولدیندی
وازلجه حاجه نظارت کله چک مارک خلی اولدنی
تیوتنی به ترجیح ایده یورم شهنشدرکی ایله خلی
قایاشمش ایلیک قالنی ترجیح ایچوروم . . .
روما ۳ تشرین تان ۳۲۵ »

مارک سان جولیانو تیوتنی به ترجیح ایده یورم
مکده پاشا ملک نه قدر حق اولدیندی و قایل مؤخر
کوسترمشدر .

پاشا ۳۲۵ تشرین لک برنده آجیلان مجلس
مبعوتان حقمده بکا شو معینان سوزلری
یازشدی :

« مجلس مبعوثان دون آجیلدی و آرسلا نه
میدان مبارزه ای تادی بر آرسلا نه بو آخیمه
بورادن حرکت ایچدیور امر اعلی کال بک
[۹] بر ذات بالا خره باش شهنشدرکی
ایدنش ، « اورویاده قدم کسب ایچک بیله پاشا
ایدی ! اگر اجل مانع اولسه ایدی بلکه
ایچی اولور ایدی . نصب و تعیینلر شواهد
نقسنده اوله بک ، کتب و یقینه تاریم
بویله عجب و مؤسف حکم دایم
[۱۰] بوراده بر کین او قوبه
عمراتی اول باشدن باشه حقمده تر
صوکره عجله یازاردی . »

بوقسه . . . بک جزاسی ماده سی پیونکجه چپور
اولدینم سبحان الله چوبان . . . کورونجه . . .
ساناز [۴] نه قدر طوغری ! رهنیده بر آزیانیو
بایبورم فقط هوالی صریح احوال حاضره سنبله
بر آز اولدینم جرات ایدهم حاضره دایم
اولک . . . الخ ۲۱ تویز ۳۲۵ - روما دن
تویز دیکر بر قاج مکتوبک شو عبارلری
شمدی او فودلری کزی انعام ایدر : « پوراده
زوار اکسیک اولدی صدایک محمود سعید افندی
سیندیشانی ، بیوت رحیمی رومانه کتیری هله رحی
نک کلدی ای اولدی . . . چوره سی [۵] . . . [۶]
نورادری ظن ایدرم . . . ایچون [۵] ایشلری
کوردک و رحیمی بکک صوکره مکتوبی او تویز
بر آن اول تأمین انفا سنه همت کزی رجا ایدرم .
بو آدم لک ای قوناسلر مندر بر لاک کتی بکاده
موجب کلدی اولدی . . . [۵] . . . [۵] مسأله سی
کوکلمده اولدینم عقیده اولدیکه جوابه اوردان
باشلاقی ضرور بولمیشدی کی کجک لک درجه سی
تعریف ایدهم حمله برشی یاقی مقام اولسه
استعفا ایدرم حالده احوال ایچی تریه . سوق
ایده چکندن امین دکل رحیمی بکله مکالمه . . . [۵]
نه قدر قولای فدا ایلدیکه کوز سترمندی و کنندی ده
بونی معیره طرفدن تکلیف اولدینم سارعت کوستردی
کاغدی معامله ترسیبه ده اونایلری قردی . . . [۵]
ایقامی تغییرنی در حال کننده بیلدیرم .
ایرتمی کون عکسی ظهور ایندی رجا ملک اسماق
اولدینمده دائر نظر الله عینی کورنده . . . [۵]
ایشی دوزلتسی ایچون خلی بر آری تأخر غرت
استدیر لیکه دایر بر تحریرات کلدی وعدم
ایقانه سبب اولدنی روانی چقدی . عجبا نرا ک
بویاده سفارتله سؤل قابل دکل ایدی خلاصه
سفرک حیثیته تعرض ایچون نه لازم اسه سفیرک
اوز برادری بر ناظر [۷] زماننده یاپدی شمدی
مسئله بیطلشدی بو کون حرمانه تاغرافله
بازدینم کی یا . . . [۵] خلی آله تدی یا . . . [۸]
ایچینوروش اولدینم ثابت و لور بنده . . . [۵] - سی
آغرتمه آلام شنی نایبه . . . [۸] تویز اولور
و . . . [۵] عرضیه کاذبه و بریلور بیامم که مقتضای عقل
شق ثالثه االه ایدری باخرده بر شق مسکت اوله
بوقسه . . . بک بر ایدجه مفاسدنه حال اولدینم
ایچون دامادی نایبه بزدن انتقامی آتیبور
خلف ! . . . [۵] دائر صوکره مکتوب کزده خلی
کولدر جواب یازدم بو بایده کی صوکره مکتوبم
ایسه خلی متأثرانه ایدی نرا ک طبعی کز اسباب
تأثری ایضاحه احتیاج بر افر بیامم تأثر نده سزه
تعلق ایدن هیچ برشی اولدیندی حسن استدی . . . [۹]
بوقسه سزه سرزنش ایچدیورومی ظن ایچدیور
سرزنشم طوغریسی صرف مقام نظارتنه عایددر
چونکه بویاده حسیات و شرور هم هیچ نظر دفته
آلندی . انخط مأمورین قوبیلدینده سوله
بر لکده بولدی . هر تحکک جهات دینه سی
کک کفایت منسوب ککک مقهورت معزول
و ککک حساب آسر نقطه نظرین نه قدر
انجه آرادیمیزی ، ازاجله آرادیمیزی سایلر بکین .
بومسأله ده اوج جهت ده ندا ایلدی . . . [۵]
غدر اولدنی . . . نک [۸] مدعیان بیحج عد
ایلدیلرک بکا . . . تومرولی تلفرات کی قوری
وعجیب بر نامه کولدردی . ناظر باشا سی صوکره
زایوری او فو کزده . . . [۸] نک حالی آ کلابه .
[۴] بویله ده کی نقطه لار پاشا مرحوم طرفدن
اولددر .
[۵] دکلر بر مأمورین .
[۶] بومأمورک عمل مأمورین .
[۷] رفت پاشا حضرته لری .
[۸] خارجیه اتلاندن بری . بوزالده اوکا
دایر رکابن درج ایتمه . »

خواجه مستشار سابق سفراء سلطنت سنيان احمد رشيد بك اندي طرفدن ارسال اولمشدر .

تاريخ عثمانی ایچون بعض وثائق

احمد هودت بك اندي به

تظمين ايدين هر هانكي بريازي ، بر اثر ، بردليل
حائز قيمت در .

* *

باشا مرحومه محابره ام آنگ هنوز خاطر لرده
اولان قاريشققلر ايچنده رومايه سفير كيتسيلاه
باشلامش در . اوزمانكي استانبولك احوالي نصل
كورديكئي شومكوتوبنده بك كوزل آكلاتيشدي : [۳]
« برادر محترم انقدم — ذي الحجه نك سكرني
تاريخي لطفاً نامه كزي آلام . خاطر ه كز وطنده
بر اقديم و تأسقله آبرلديغ طائلي شيلردن اولديغندن
مكتوبكزله تجدددا تيكيزه متشكرم . هالومكزدر كه
رفاقت نوع نوعدر . رفاقت منفعت رفاقت مأموريت
رفاقت احتياج كيبرلي سديك زواليله منافع
اولور . فقط رفاقت روحيه كه حسسيانك تايالاتك
تخيلائك آمال قليبك اتحادي تظاهر ايغلكه
حاصل اولانيدر . بر وجهه صرفع اولماز دانما
بايدارد . سزكله آده ضرده كي رفاقتي بو قيبدين
عد ايدهرم . بنا برين نيجه خالدار اوليله چني
كي سزجه ده بويله اولديغنه امين — تخمين ايستد يكيمز
وجهله انماي مفارقتده حقيقي بر حسن تأثرم وار
ايدي . فقط طوغريسي سويلهيم فرد بشر عقل
ايله اداره ايدنك لازم كلديكندن بتون ملاحظات
و تفكراتم استانبولدن آبرلني توصيه ايديوردى
و دوشونديجه بونده كي اصابتي تقدير ايلورم —
در سعادت غرتلرني منتظماً اوقويه رق تعقيب احوال
ايديورم . رجال زمانده اميد و آرزو ايديكم
نمويكالي بوله ايورم . يالكنز وطيرورلك يالكنز حسن
نيت بيوك ايشاره كفايت ايجه . بشقه درلو تكملات
فكره لازمدر كه بونك مملكتتمزده حصولى ده
زمانه محتاجدر . بوزمان كچمه دن آكلشلاماز بر
لسان سويلكدن قورقياور . سز بسره مسئله سن [۴]
شايان دقت بوليورسكن . نيجه بو برشي دكلدر .
فقط عيني حال بر مائده سياسيده [۵] دخي
كورويلايى استيضاحات مسئله سنك اولكي چوربا دن
فرق نه در . شو صرده قابينه دي دوشورمك چالشمق
خطادر وسويلان اسملر الحاصه وعشه بشدر فقط
امنيت و اعتماد قرازي قيمي برمانا كرده دن ذكرلي
جوهرلي سوزلرك ايرادنن صو كره و بريار و بوكي
مباحثانده رجال مسئله سنك اولكي كورلي اوزانندن
كنديني كوسترر يوقسه شو طرز طوغريسي نه
بارلنتولر تواريننده كورلدى ونه ده آدم بولني
نقلمه سنده آتيا اميد بشدر . خلاصه بر دور
طوفولت ايچنده اولديغني اعتراف ايمايز — استا .
سيونده حقمده اجر اولان نمايشلر جذا كوزلرني
صولانديردى . اوصرده بوكان نظر بونيني كي
برده ... بك ماده سي قاريشدي ... بك لهجده سي
عليه مده سي آكلابه مدم سز برشي آكلابه بلديكيزني
يازاره يسكن — بوراده نظر دكسون بك راحتم ...
كوزلر كوزدن اوپهرك ... الخ . — عن روما ۱۴

« اقدام » ك نشر ايش اولديني بر مقاله مده
[۱] : « سعيد باشا مرحوم ، كه بو مملكتك حقيقتاً
انك بلند پايه رجاندن ايدي و بلكه مجرد اوسيله
افترا آنك انواعنه اوغرامش در ... » جمله سني
يازديم اساده كندى كندينه : « يا حق باشا
مرحوم ؟ ... » ديش ايدم . اوت ، يا اوبوك
انسان آز افترايهي اوغرادى ؟ آني ترك معشري
نه حياتنده آكلادى ، نه ممانده ، آني معاشر
اغيار آكلادى ، معاشر اغيار تقدر ايستدى .
او كندى مملكتنده مقدوح ، محقردي ؛ ديار
اغيارده ايسه مقدوح ، موقردى ؛ او وطني
نظرنده حيرتمز ، لا قيد ، تلب ، حتى جاهل ايدي ؛
اوت ، اكا جهالت بيله اسناد ايدن بر سورو
حقيقت دشمني كپازه لر كورلدى .

حال بوكه ايوم حق باشا مرحوم عيارنده برتك
رجل دولت بزده يوقدر . بزدن صرف نظر
ايدهم ، انتظام و مدنيتجه انك يوكسهك طبقه لره
وارمش هر هانكي بر مملكتنده اوعبارده بر اوج
انسان بواق كوچدر . بو حكمي كندى مشاهدنه
لرمدن استخراج ايستد يكمي سويلهيم باشايي
نه درجه لرده سوش اولديغني بيلن و يا خود اصابت
رأى و نظرمه اعتماد ايتمين بعض ذوات عنديده
بلكه طرفكبرلك و ابو كوروب حكم ايدهمه سزلك
ايله تتم اولورم ؛ آنك ايچون ، المده معتبر شهادت لر
بولنديني حاله ، ديهيم كه بو حكم باشا مرحومي
ايش باشنده و علم ، فعاليت ، حدت ذكاء ، كرچكدن
شاذ براو كونه قابليت سريره سي وسائر فضائل
جهت ليله كندى فولرنده كورن رجال اجتنبه نك
صديقي سوزلردن چيقارلش در .

مقصدم باشانك ترجمه حالي يازمق دكل ؛ بو
وظيفه ني — مع التأسف اچا آت زمان ايله بك ناص
اوله رق — ايضا ايتدم . بتون اوراق حواذيمز ،
جموعه موقوتله سز باشانك ازحالي بر قاج سطر ايچنده
قيد ايتمكه اكنفا ايتشردى ؛ حتى بعضي باشاده
كويلا صرف كوتلكار موجودمش كي فضيللردن
بحث يرينه فائلر آريوب حقيقتنه و ادب و حيايه
مفاير تليجائده بولنشردى . بن حرب سانسوريني
دوشوننهرك بر طرفندن ده صفت مأموريتك قيوديني
ملاحظه ايدرك ، بو عوره لرني اسكات ايدهدم ؛
يالكنز « بيكي جموعه » نك ۲۲ آغستوس ۱۹۱۸
تاريخي نسخه سنده مرحومه عائد « بعض خاطر لر
و ملاحظه لر » مي يازه بيلدم . حق باشانك هر وجهه
تام بر ترجمه حالي يازمق وقتي الان حاويل ايدهدم .
او ترجمه حالي يازمق مملكتك اوتوز بيللق بر
تاريخ سياسي سني يازمق ديكدر . في الواقع حتى باشا
مملكتك بو مدته هر هانكي بر سياسي ايشنه بيكانه
قالمامش در . حرب عمومينك اوائلنده لوندرده دن
بكا يازديني بر مکتوبده : « دنيا اوقدر قاريشدي
كه نه بر شي دوشونك ، نه ده يازمق قابل
ايدم . فقط بويله ... »

قید ایتمکه اکتفا ایتلودی ، حتی بعضی پاشاده
 کو یا صرف کوتلکار موجودمش کبی فضیلتزدن
 بحث برینه فنالفر آرابوب حقیقته و ادب و حیایه
 مغایر تلخیصده بولمشاردی . بن حرب سانسورینی
 دوشونهزک بر طرفدن ده صفت مأموریتک قبودینی
 ملاحظه ایدرک ، بو عو عود لری اسکات ایدمه دم ؛
 یالکن « یکی مجموعه » نک ۲۲ آغستوس ۱۹۱۸
 تاریخلی نسخه سنده صرحومه غاند « بعض خاطرهلر
 وملاحظهلر » سی یازه بیلدم . حتی پاشانک هروجهله
 تام برترجه حالی یازمق وقتی الآن حلول ایدمه مدی .
 او ترجمه حالی یازمق مملکتیزک اوتوز بیلاقی بر
 تاریخ سیاسیسی یازمق دیمکدر . فی الواقع حتی پاشا
 مملکتک بو مدتیجه هر هانکی بر سیاسی ایشنه بیگانه
 قالمش در . حرب عمومینک اوائنده لوندردن
 بکا یازدینی بر مکتوبده : « دنیا اوقدر قاریشدی
 که نه بر شی دوشونک ، نه ده یازمق قابل
 اولبور ، فقط بویله بر زمانده لوندردده بولو .
 تنقیمی تجربه ذاتیه نقطه نظرندن قیددار
 عد ایدیوروم . بونک بشته بر فائده سی یوق
 ایسه ده اختیار لغنده خاطرات یازار سه م بر
 قاج اهیبتلی صحفه طولدر بر « دیش ایدی . [۲]
 یاتوق که نه اختیار لغله ایردی ، نه ده خاطرات
 یازه بیلیدی . تاریخ عثمانی ایچون بو ، بک درین ،
 پک کنیش بر بوشناقدر . « یکی مجموعه » ده کی
 مقاله مده دیش اولدیغم کبی ، او بوشناق آتجی
 صدر لاحق یوقیق پاشانک خاطراتی یازار سه
 طولدر بیلدی و بونلر یازمادجیه تاریخ عثمانیک او
 اوتوز بیلاقی دورسته عائد معاومانه - کمال امنیتله
 ادعا ایدرم - نه مکمل ، نه ده صحیح نظر بیله باقیله بیلیر .
 حتی پاشایه بکزر آدم لری طبیعت اساساً بک
 نادر اوله رق طوغورور و مملکتیزده قدر شناسلی
 برینه ناکورلاک تظاهراتی موجود اولدجیه بیوک
 بر رچل حکومت اوتوق استعداد بیله دنیا یه کلش
 انسانلرک استعداد لری تشو و بولوب ده کاله ایره عرض .
 بزلی ایوم ایچنده چیر پند یغیز فلاکت چقور بینه
 آتاق عاتلر مردن بری ده شودر .

صرحومک شمد بک نمبر ایدمه بیله حکم مکتوبلرینی
 ممکن اولدینی مرتبه عیناً نقل ایتک امانده م .
 بر قسم تفصیلات بعضی ترجمه زائد عد اولنه بیلیر ،
 لکن برورخ ایچون ، تاریخ عثمانی به علاوه جدیدیه
 وقویه کوسرتن هر هانکی بر شخص ایچون ،
 اوتفصیلات بک فائده سی ، حتی الزم در . تاریخ اولیه
 تفصیلات کچیزه تاریخ بک جیبلاق قالیر . حتی
 پاشا کبی بر دولنک حادثات جسمیه ایله اولو
 بردوره تاریخیه سنه کرکی کبی قاریشمش ، حتی
 اوتاریخی بعضی اقسامی اعتبار بیله بالذاته یاغیش اولان
 ذواتک احوال خصوصیه لری ، احوال وجدانیه لری ،
 احوال معاشره لری ایوجه بیلهک لازم و بولزوی

کوروبلیدی ایتضاحات مسئله سنک اولکی چور بادن
 فرقی نه در . شو صروده قایینه بی دوشور مکه چالمش
 خطا در و سوبلن ان اسملر بالخاصه وعشه بخشدرففظ
 امنیت واعتماد قراری قیبتی بر مزا کرده دن دکری
 جوهرنی سوزلرک ایرادنن صو کرده بر یایر و بو کبی
 باحسانده رجال . مستقبله نک کولک لوی اوزانندن
 کندینی کوسرتیر یوقسه شو طارز طوغریسی نه
 پارلنتولر توارنخنده کوردی ونه ده آدم بولنی
 نقلیه سنده آتیا امید بخشدیر . خلاصه بردور
 طفولیت ایچنده اولدینیزی اعتراف ایتلیر - استا .
 سیونده حقمده اجرا اولنان نایشلر جدأ کوزلری
 صولاندردی . اوصروده بوکا نظر یوشنی کبی
 برده ... بک ماده سی قاریشدی ... بک لیمده سی
 علیهمده سی آکلا یه مدم سز بر شی آکلا یه بیلدی کیزی
 یازار میسکن - بوراده نظر دکسون بک راحتم ...
 کوزلر کوزدن اوپه رک ... الخ . - عن روما ۱۴
 کانون ثانی ۳۲۴ .

* * *

« بونی مکتوبلر کیزه جواب اوله رق کوندر .
 میورم اوزونجه اولسنی آوزو ایتدیکم جوابی
 آریجه کوندره حکم مقصدم کوچک بر جاد ر خالی
 وقتلر مده سزک استشاره نسیخه لری [۶] مطالعه
 ایتدیکم صروده اون دردنجی نومرونک نقصان
 اولدینی ویکری بدی نومرون صو کره نسیخه
 کلدیکینی کوردیکم جهنله نقصان نومرونک ارسالنی
 ورساله نک ایوم چقوب چیمدینک اشعارینی
 نیاز ایدیوروم . بوسیله ایله بیان اخوته ... الخ .
 پاشانک بر پوسته ورقه سی ایله ابلاغ ایتدینی
 شو بر قاج سطری تذکاردن اصل مقصدم ،
 صرحومک مطبوعات جهانی کمال دقت و اهتمام ایله
 تعقیب ایتدیکنی خطا ره وسیله اعداد ایتش اولمکه
 برابر ، آتی الذکر حادثه عجیبه بی استطراد طریقیله
 ومستقبل ایچون فائده مأموریه عرض ایتک در .
 حرب عمومی سنه لرنک ایکی یوشنی مأموریت فوق .
 العاده ایله آلمانیا و آوستریا ده کچیرمش ایدم .
 اوراده تجربه اوکرندم ، که پوسته لرنک عدم
 انتظامی یوزندن غرته لرمز اورلره دوزکون
 واریمور ؛ اورلره واریمور ، فلمنک ، دانمارقه ،
 اسوهج کبی بی طرف مملکتلر ده اوله جه واصل
 اوله یور . بنساء علی ذاک ، مملکتیز احوالنه
 نه او زمانکی متفکر لرمز ، نه ده بی طرف لرم مکتوبده
 بولنان مأمورین سیاسی من مطبوعات عثمانیه واسطه .

[۳] بو مکتوبلرک نقلنده پاشانک امانده
 و اصول نقیضه عادت لرنه کمال رعایت اولنه حتی در .
 فاصله اشارت لری (س) طرفدن قولیش در سطر
 باشلرنه اشارت در . ا . ر .

[۴] بو سألینی بوراده ایضاحه زمان مساعد
 دکل در .

[۵] تحطیر قیله جنی اوزره کامل پاشا سفرای
 اجنبیه ویردیکی بر ضیافت رسمیه او زمان
 « قیو کینخدا سی » عنوانیه استانبوله بولان بلغار
 نمل سیاسیسی دعوت ایتامش ، اوده شو بوانه بی
 حرزجان ایدرک استانبولدن قانوب مملکتیه کیشش
 ایدی . کامل پاشا : « طارزله برسه بزلی یاریشدر ان
 بوانور » دیمیدی . کیمسه یاریشدر مادی . بر کره
 ده کوردی که سیاسته شخصیت هر زمان هر شی
 دکل در .

[۶] ۱۳۲۴ - ۱۳۲۵ ده آتشار ایتش بر
 مجموعه سیاسی و حقوقیه ، که ارکان تحریر بره سنندن ایدم .

سیله مطلع اوله میولور . استانبوله کابو خارجیه
 مستشارانی وکالتی در عهده ایدتیجه بالعموم سفیر لره
 بر تخریرات خصوصیه کوندرم ، هانکی استانبول
 غرتلرینی اوقوقی آرزو ایدیورلر سه . نظر آنک
 رسمی پوسته سیله کوندرم تکلیف وسؤالنده
 بولدم . ایکی سفیردن ماعادسی نیم رسمی و صرف
 کندی لهرنده کی اشعاره شوبله بویله بر جواب
 بیله ویرمیدیلر : رفقای کرامت نی بو حقیقت
 مؤله نک بیانندن طولانی یالکن معذور دکل ، نقل
 حقیق بولسونلر . او ایکی سفیردن بری مکتوبلری
 موضوع بحث اولان حتی پاشا صرحوم اولدینی
 قید ایتلیم . (مابدی وار)